

TÉMA IN

in.ihned.cz/tema

dělní skupina lidových staveb z Valašska. Kouzlu dřevěné architektury zcela podlehl.

O patnáct let později se oba Jaroňkové usazují natrvalo v Rožnově a sprádaají plány na záchranu měšťanských domů z rožnovského náměstí. Ideu usměrnila cesta Aloise Jaroňka do Skandinávie. Navštívil tam vznikající muzeum v přírodě v dánském Aarhusu a poznal první a nejstarší muzeum v přírodě na světě, Skansen u Stockholmu.

Tipy na výlet

Do **Štramberka** to z Rožnova není daleko. Podhorské městečko je často pro svou malebnost nazývané valašský betlém. K vidění je zbytek hradu se známou Štramberskou trůbou, barokní kostel a jeskyně Šipka, proslulá nálezem čelisti člověka neandrtálského.

Přímo v obci **Velké Karlovice** se dodnes zachovala řada staveb původní dřevěné valašské lidové architektury z 18. století. Namátkou roubený farní kostel, fara či valašské fojtství.

Dřevěným kostelem, datovaným rokem 1551, se může pochlubit i veska **Hodslavice**. Kromě chrámu, který je nejstarší dřevěnou stavbou u nás, stojí za vidění rodný domek literáta a národního buditele Františka Palackého.

První projekt muzea předložili v roce 1913, se stavbou Valašského muzea v přírodě se však začalo až několik let po válce. Při prvním valašském folklórním festivalu v roce 1925 už na mýtině lázeňského parku stály dva velké domy z náměstí, radnice a měšťanský Billův dům z poloviny 18. století.

Dnes už má valašské muzeum tři samostatné areály. Vedle Dřevěného městečka Mlýnskou dolinu a Valašskou dědinu. Městečko je nejstarší, byly sem postupně přeneseny a znovu postaveny domy z rožnovského náměstí, v dolině jsou soustředěny stroje, které lidem usnadňovaly práci. Pila, valcha, hamr či lisovna. Dědina je nejrozsáhlejším areálem a prohlídka trvá přes dvě hodiny. Nahlédnout lze do hospodářských usedlostí, salaší, mlýnu či kovářny.

Povinný výlet

Nejspíš jste je již viděli na fotografiích. Dřevěné budovy s nespočtem vikýřů a vyřezávaných ornamentů. Pustevny. Horské sídlo na tisíc metrů vysokém vrcholu nad městem. Pokud navštívíte Rožnov, výlet na Pustevny je svým způsobem povinný.

FOTO: VALAŠSKÉ MUZEUM V PŘÍRODĚ

Turistické středisko je minimálně stejně známé a zajímavé jako skansen v údolí. Jméno místu dali poustevníci, kteří zdejší hřeben obývali až do roku 1874. V té době ale ještě po dřevěných budovách nebylo na vrcholu ani stopy. Teprve o pár let později členové turistického spolku nechali na Pustevnách postavit domy s libozvučnými názvy Maměnka a Libušín. Pověřený architekt Dušan Jurkovič navrhl dřevěné srubové stavby v secesním slohu s bohatým stylizovaným dekorem, ovšem tak, aby budily dojem slovanské lidové architektury.

Z Pusteven je to už jen kousek – něco kolem 4 km – na vrchol Radhošť, cestou minete sochu slovanského boha Radegasta. Při dobré viditelnosti lze dohlédnout až Oderské vrchy a Hrubý Jeseník, případně Malou Fatru či Roháče. V dále rozpoznáte i pověstnou trůbu – štramberskou věž. ■

KAMILA MACHALOVÁ

Informace

Podrobnější informace o akcích a místních turistických cílech poskytuje Informační centrum města Rožnova pod Radhoštěm, které sídlí na náměstí Míru. Tel.: 556 836 916

• www.frenstat.info

Tipy na výlety najdete také na adresách:

• www.valassko.cz

• www.valasskakrajina.cz

Valašské Velikonoce

Velikonoce v Beskydech si odjakživa udržovaly silný křesťanský náboj. A rovněž přísně hlídané obyčeje, které se tu a tam dodržují dodnes.

Na **Velký pátek** se nesmělo pracovat se zemí, do níž byl položen Kristus. Proto nepracovali nejen zemědělci, ale třeba také hrnčíři. Navíc byl tento den dnem velkého půstu. Nesmělo se jíst maso, na nezbytné minimum se omezilo i další jídlo. Pekli místo toho jen jidáše – pečivo z kynutého těsta vytvarované do tvaru oprátky. Tento den také po patnácti hodině přestaly znít ve vesnicích zvony a zazněly znovu až na Bílou sobotu v podvečer. Říkalo se, že zvony odletěly do Říma na sněm.

Bílá sobota je dnem vzkříšení. Ráno se před kostelem světilo dřevo a oheň, kterým se zapálil paškál, což je velikonoční svíce, která s letopočtem daného roku bývá zažehnuta vždy při křtech a pohřbech. Z posvěceného dřeva dříve hospodáři zhotovovali křížky, které pak zapichovali do svých polí, aby je chránily před blesky a krupobitím. Celý den byl provázen klapotem trakařů, řehtaček a různých klepadel proto, aby věřící věděli, kdy je čas poledne a kdy je čas jít do kostela. Zvony slavnostně zazvonily až v podvečer, kdy oznamovaly Kristovo zmrtvýchvstání, a tedy i konec půstu.

Velikonoční neděle byla velkým svátkem. Skončil půst a podávaly se sváteční pokrmy jako jehněčí, kůzlečí či vepřová pečenka. V kostele se světily pokrmy, především vajčka, maso a pečivo. Věřilo se totiž, že pokud takový pokrm sní celá rodina, bude držet zbytek roku pohromadě. Mládež se začínala připravovat na další den, na takzvanou šlaháčku, na Valašsku se spíš říkalo šmigrust neboli mrškačku.

Na **Pondělí velikonoční** chodili mladí chlapci s tatary (pomlázkami), aby „vyšlahali“ mladá děvčata i hospodyně a vysloužili si tak odměnu. Patřilo sem také polévání děvčat vodou, což mělo očistovat. Později se dívky pouze postříkaly parfémem. Ozdobeným velikonočním vajčkem dávala děvčata najevo, jaký vztah má k šlaháčům. Říkávalo se, že která z mladých děvčat nebude vyšlahaná, uschne.

